

dixigroup ANALYTICS
ON DUTY

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Енергетична безпека України

щомісячний моніторинг

листопад 2023

ENTSO-E та ENTSOG презентували зимові прогнози на 2023-2024 рр.

"Зимові" прайс-кепи для безпеки постачання електроенергії в Україні

Заборона на експорт газу власного видобутку діятиме і у 2024 році

Криза постачання пального через страйки на кордоні

В Єврокомісії відзначили прогрес України в реформуванні енергетики

«Росатом» планує здати «Пакш-2» в експлуатацію після 2030 року

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у рамках проекту «Адвокація «зеленого» відновлення України через посилення підтримки України та послаблення російського впливу в ЄС». Матеріал відображає позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження».

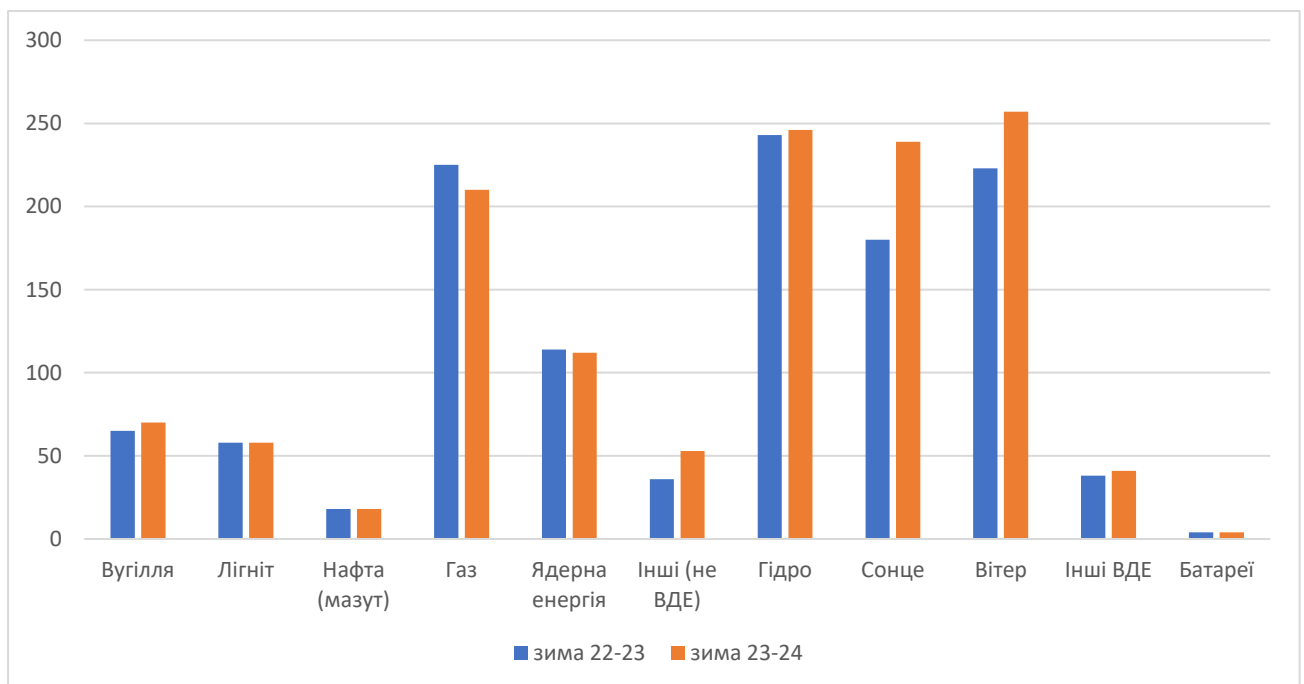
DiXi Group пропонує щомісячний моніторинг і аналіз головних подій у сфері енергетичної безпеки, що має на меті відстеження ефективності рішень на національному і загальноєвропейському рівні та поточного стану енергетичної безпеки України, ініціювання нових заходів для її підвищення.

ENTSO-E та ENTSOG презентували зимові прогнози на 2023-2024 рр.

16 листопада 2023 р. європейські мережі операторів систем передачі електроенергії та газу опублікували чергові сезонні прогнози - Winter Outlook 2023-2024. Документи представляють собою огляд безпеки постачання електричної енергії та газу, а також оцінку можливих ризиків постачання основних енергетичних ресурсів впродовж наступного зимового періоду. Головною метою формування таких оглядів є визначення потенційно вразливих місць майбутнього зимового сезону для своєчасного вжиття заходів із посилення енергетичної стійкості.

Згідно з [оцінками ENTSO-E](#), споживання електроенергії в Європі залишиться на тій самій величині, що і попереднього зимового періоду, при тому що кількість нових генеруючих потужностей (особливо вітрової і сонячної генерації) плавно і стабільно зростає. Суттєвий фактор підготовки енергосистем до зими є заповнення європейських сховищ природного газу до величини більше 90% на 1 листопада 2023 р., що значно випередило графік заповнення сховищ. Звичайно, цьому сприяла тепла погода осінніх місяців і низьке споживання електричної і теплової енергії на території ЄС.

Генеруючі потужності Європи за видом технологій, ГВт

Джерело: [ENTSO-E Winter Outlook 2023-2024](#)

Оцінка достатності генеруючих потужностей континентальної Європи у порівнянні з попереднім зимовим періодом показує зниження прогнозу генерації газовими ТЕС й АЕС, при очікуваному зростанні виробітку вітрових та сонячних електростанцій. При цьому перспектива зими 2023-2024 рр. показує невелике зростання вугільної генерації. Також в документі відзначається зменшення кількості ремонтів на АЕС, зокрема у Франції, та збільшення доступності газової генерації.

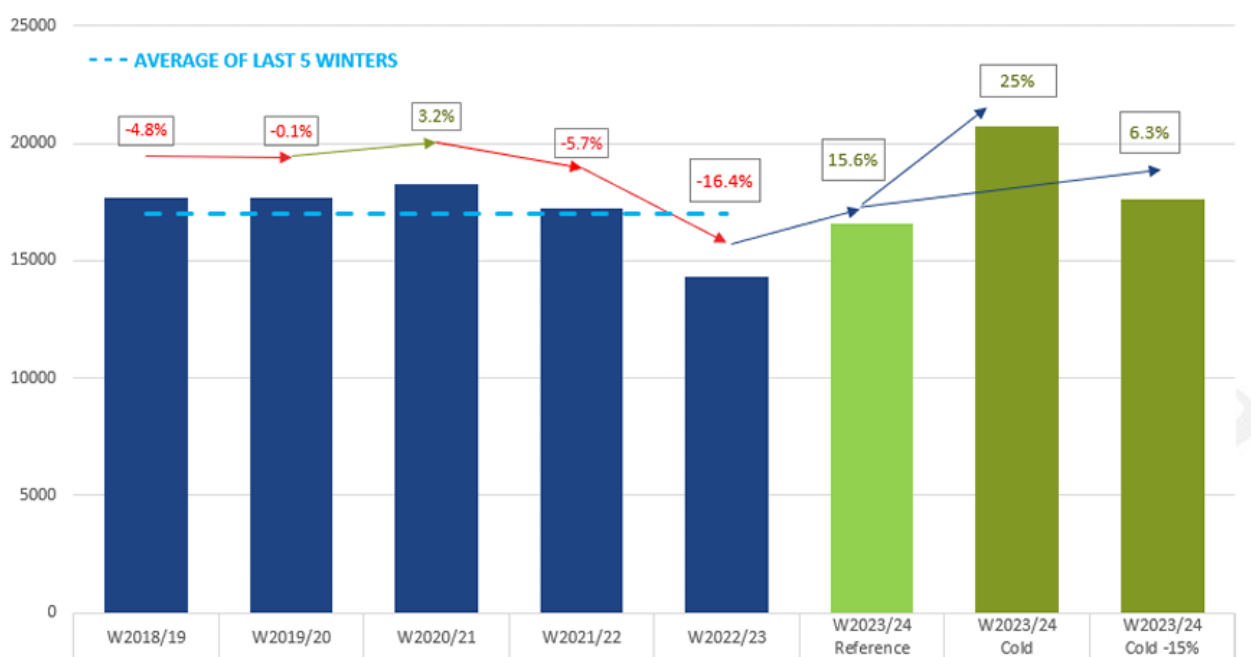
Варто зазначити, що незважаючи на синхронізацію ОЕС України з мережею континентальної Європи, Winter Outlook не включає детальні дані по Україні. Ситуація в енергосистемі України відзначена як важко прогнозована через продовження агресії з боку РФ. У звіті вказується зростання частки теплової генерації, яка постійно споживає газ (раніше ця генерація використовувала вугілля), а

також посилення залежності енергосистеми України від імпортової електроенергії. Звіт ENTSO-E зазначає, що в окремих випадках можливі заходи примусового зниження споживання.

Один з позитивних факторів – подальша інтеграція енергосистем України, Молдови з ENTSO-E як в технічному, так і в інституційному плані. Також в огляді відзначаються безпрецедентні заходи, які були здійснені для відновлення та підготовки української енергосистеми до зими 2023-2024 рр., в тому числі інженерно-технічні заходи проти можливих ракетних ударів.

Що стосується прогнозу ENTSOG, Європа [заходить в зимовий сезон](#) з рекордними запасами: рівень наповненості газосховищ становить в середньому 96%. Загальний обсяг запасів є найвищим за останні 5 років та досяг 1091 TВт·год. Цьому сприяв високий рівень газу у сховищах наприкінці минулої зими (56%), а також відчутний спад споживання.

Прогноз попиту на газ за різними сценаріями, ГВт·год на добу

Джерело: [ENTSOG Winter Supply Outlook 2023/2024](#)

В зимовому прогнозі з безпеки постачання газу вказано, що значні запаси разом з розширенням інфраструктури по прийому LNG зменшують залежність від російських енергоресурсів та зміцнюють енергетичну безпеку. При цьому, у документі зазначається важливість підтримки високого рівня запасів, так як ранній відбір великих обсягів може негативно вплинути на гнучкість системи.

У разі повного припинення постачання російського газу в Європу можуть знадобитись додаткові заходи, зокрема додаткові поставки з інших джерел та зниження споживання. Серед допоміжних заходів збільшення гнучкості вказується можливість використання українських газосховищ за умови, що такий газ можна буде відбирати протягом зимового сезону. При цьому потенційний транзит газу через Україну між державами-членами ЄС міг би покращити взаємозв'язок між регіонами Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

Цільовий показник, якого прагнуть досягнути європейські країни – щонайменше 30% заповненості газосховищ на кінець зимового сезону 2023-2024 рр. Досягнути такого показника за прогнозами може не вдатись лише у сценарії холодної зими і без заходів скорочення попиту.

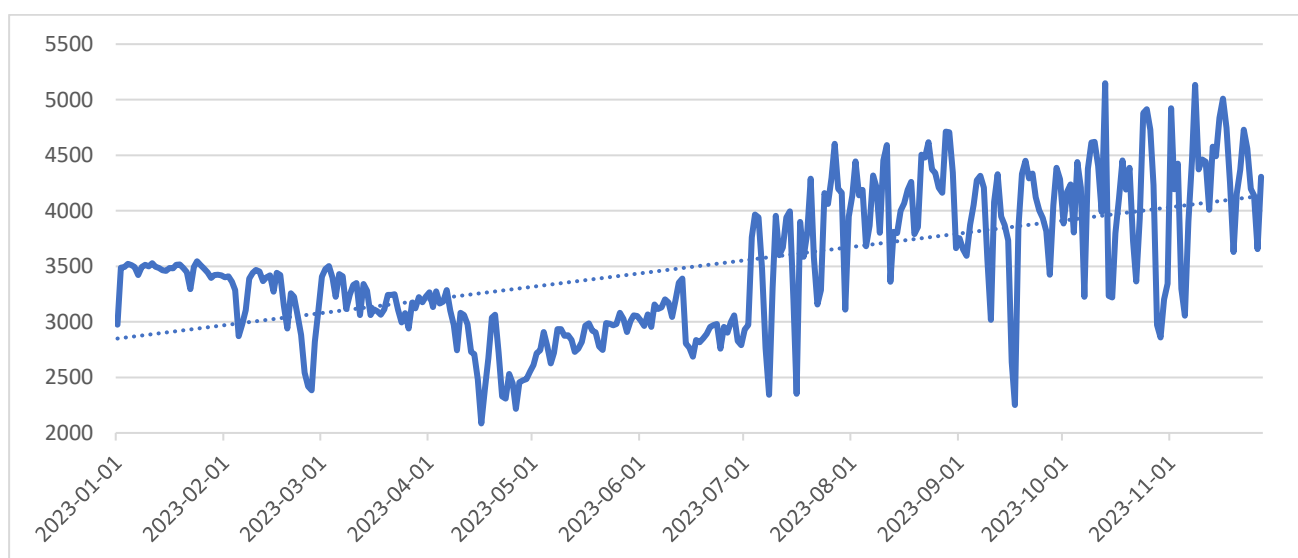
В цілому готовність Європи до зими оцінюється як висока, а головним ризиком визначено несприятливі погодні умови. Як видно з підготовлених ENTSO-E та ENTSOG оцінок, залежність європейських країн від постачання російського газу значно знизилась. Навіть у разі повного припинення постачання трубопровідного газу з рф вирішального впливу на енергетичний баланс Європи це не матиме.

"Зимові" прайс-кепи для безпеки постачання електроенергії в Україні

Із 30 листопада 2023 року на організованих сегментах оптового ринку електроенергії діють **нові граничні ціни**, які затверджені НКРЕКП на засіданні 9 листопада 2023 року. Як вказано Регулятором в обґрунтуванні рішення, з метою забезпечення безпеки постачання електричної енергії за напрямом забезпечення балансової надійності виникає необхідність у створенні можливостей для здійснення комерційного імпорту з метою зниження дефіциту. Максимальні ціни збільшено саме в години пікового попиту: з 08:00 до 11:00 – до 6 900 грн/МВт·год; з 17:00 до 23:00 – 7 500 грн/МВт·год.

Рішення НКРЕКП, прийняте 9 листопада, є вже другим переглядом граничних цін в цьому році. Попереднє підвищення було **затверджено 27 червня 2023 року**. Як видно з динаміки середньозваженої ціни РДН, з підвищенням прайс-кепів в сегменті «на добу наперед» спостерігається збільшення середньозваженої ціни електроенергії. Загальний тренд дозволяє спрогнозувати подальше зростання цього показника після чергового підвищення граничних цін.

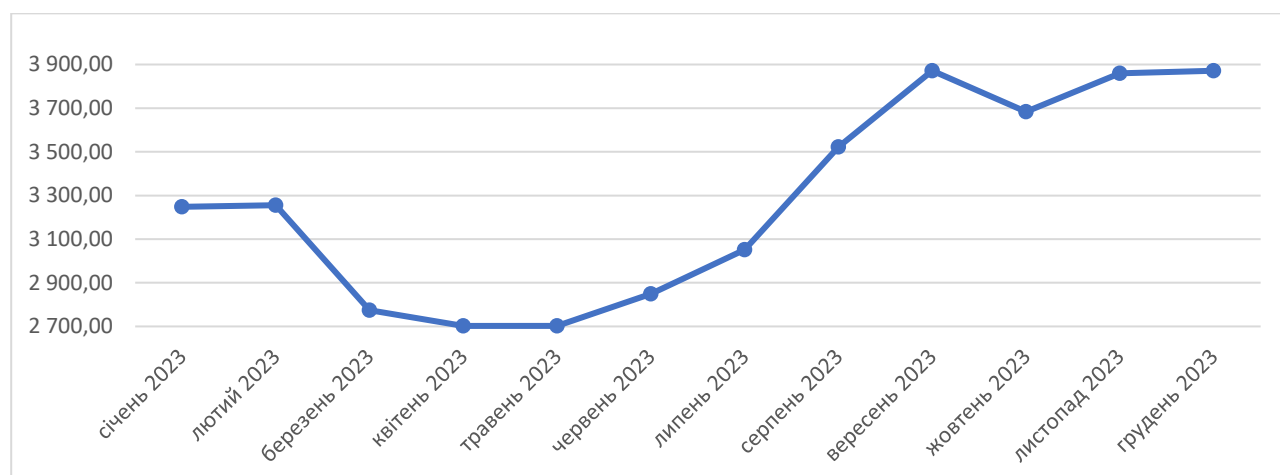
Динаміка середньозваженої ціни РДН, 2023 рік, грн/МВт·год

Джерело: [Energy Map](#)

Схожий тренд спостерігається і в сегменті довгострокових контрактів. Проте, попри підвищення прайс-кепів, індекс РДД на грудень перевищує індекс РДД листопада лише на 0,3%.

Індекс РДД, грн/МВт·год

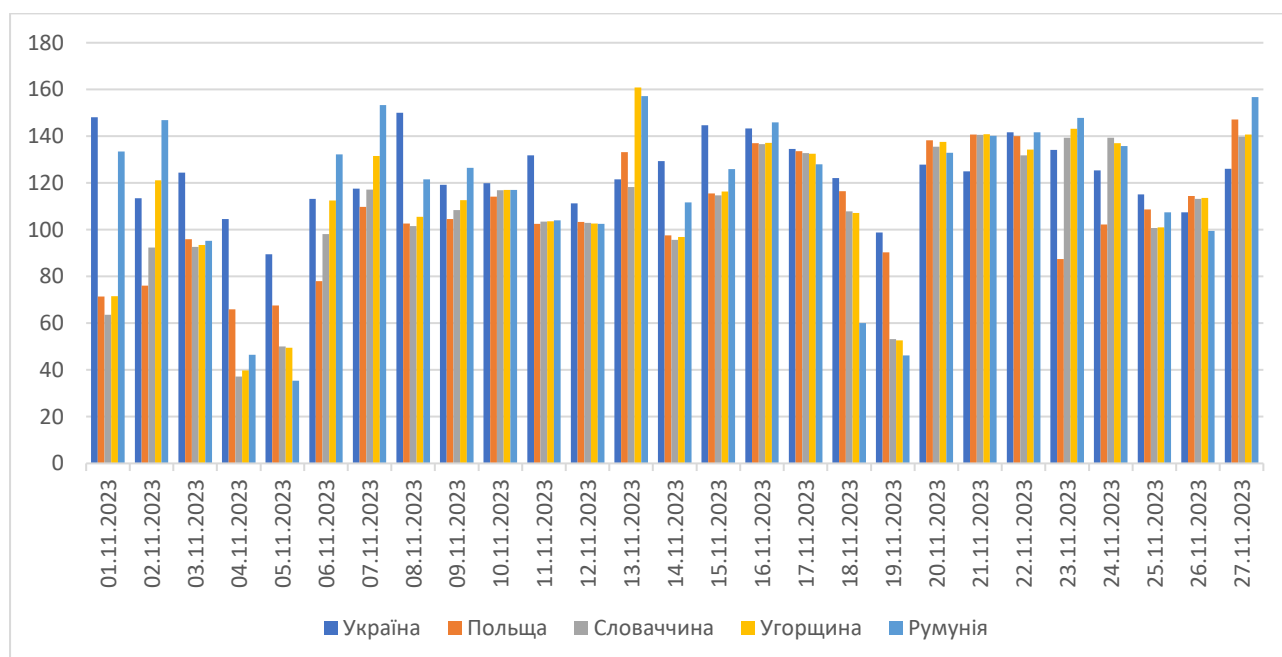

Джерело: [«Українська енергетична біржа»](#)

З настанням перших холодів українська енергосистема стикнулася із необхідністю залучення аварійної допомоги для покриття попиту в пікові години. [За даними Міненерго](#), 22 листопада 2023 року дефіцит в окремі години склав менше 1% від споживання. В такій ситуації міг би допомогти комерційний імпорт, проте фактичні його обсяги були недостатні.

Нові прайс-кепи, згідно із наданим НКРЕКП обґрунтуванням, повинні поліпшити ситуацію із залученням імпорту, проте аналіз поточних цін на пікове навантаження в сусідніх країнах вказує, що ціни на європейських ринках з наближенням зими стають все вищими, що може ускладнити закупівлю ресурсу у дефіцитні години.

Ціна пікового навантаження на РДН в Україні та сусідніх країнах, євро/МВт·год

Джерело: [Energy Map](#)

Підвищення граничних цін в сегментах РДН та ВДР не є гарантією стабільного надходження імпорту. Ціни на ринках електроенергії в країнах ЄС є більш волатильними, і вартість пікового навантаження може значно перевищувати прайс-кепи в ОЕС України. Проте подальший перегляд цінової «стелі» може призвести до критичного підвищення цін на електроенергію для споживачів і негативно вплинути на економіку в цілому.

Для того, щоб механізм залучення імпорту запрацював у повну силу, вкрай необхідним є запровадження довгострокових аукціонів на розподіл міждержавних перетинів. Станом на кінець листопада 2023 року доступні обсяги пропускної спроможності розподіляються на добових аукціонах, що не дає змогу імпортерам закуповувати ресурс по довгостроковим контрактам.

Прогнозування цін на українському ринку електроенергії ускладнюється певними «особливостями» торгів, що сприяють накопиченню боргів між учасниками ринку. Так, незважаючи на те, що 22 листопада в «Укренерго» повідомили про фактичний дефіцит ресурсу, дані «Оператора ринку» свідчать, що обсяг заявок на продаж перевищував обсяг заявок на купівлю у години вечірнього максимуму, які зараз припадають на 17:00-19:00. Тобто учасники ринку не мають змоги купувати ресурс на РДД та РДН і «випадають» на балансуєчий ринок.

Торги на РДН на 22 листопада 2023 року

Година	Ціна, грн/МВт·год	Заявлений обсяг продажу, МВт·год	Заявлений обсяг купівлі, МВт·год
01:00	2 500,00	3 093,5	2 395,7
02:00	2 655,00	3 276,1	2 387,7
03:00	2 300,00	3 510,2	2 464,8
04:00	2 050,00	3 574,7	2 424,6
05:00	2 050,00	3 648,8	2 447,9
06:00	2 690,00	3 635,9	2 579,3
07:00	2 918,87	3 658,1	2 836,4
08:00	4 500,00	4 426,5	3 243,7
09:00	5 600,00	4 445,1	3 897,5
10:00	5 600,00	4 162,5	3 913,9
11:00	5 600,00	3 999,5	3 846,3
12:00	5 524,96	4 375,3	3 958,9
13:00	5 000,00	4 438,3	3 662,0
14:00	5 400,00	4 472,2	3 744,5
15:00	5 389,00	4 646,4	3 786,2
16:00	5 502,39	4 613,7	3 841,0
17:00	5 576,81	4 226,5	3 827,5
18:00	5 600,00	4 318,4	4 040,4
19:00	5 000,00	4 416,6	3 794,1
20:00	6 500,00	4 866,4	3 801,3
21:00	6 300,00	5 266,7	3 792,9
22:00	5 900,00	5 479,1	3 614,8
23:00	4 590,00	5 432,8	3 150,7
24:00	2 918,00	4 375,3	2 719,8

Джерело: [«Оператор ринку»](#)

Збільшення прайс-кепів у потенційно дефіцитні години є лише однією з необхідних умов для надходження комерційного імпорту в країну. Іншою умовою є запровадження довгострокових аукціонів з розподілу пропускної спроможності: місячних та річних. Однією з найбільших проблем залишається заборгованість між учасниками ринку, яка спотворює цінові індикативи та не дозволяє працювати ринковим механізмам.

Заборона на експорт газу власного видобутку діятиме і у 2024 році

7 листопада 2023 року [введено в дію](#) рішення РНБОУ щодо встановлення у 2024 році нульового обсягу квоти на експорт природного газу, видобутого в Україні. На прийняття відповідних заходів для нормативно-правового врегулювання Кабінету Міністрів відведено 6 місяців. Таким чином, заборона експорту газу власного видобутку, [введена у 2022 році](#), буде подовжена і на наступний рік.

Заборона експорту українських енергетичних ресурсів у 2023 році, зокрема природного газу, кам'яного вугілля та мазуту, яка діяла протягом всього 2023 року, дозволила створити відповідні запаси напередодні зими 2023-2024 рр. Так, загальний рівень запасів газу на 1 листопада [становив](#) 16,02 млрд кубометрів, що на 10% більше ніж в аналогічний період 2022 року. Навіть з урахуванням запасів, створених нерезидентами (до 3 млрд куб. м), значний резерв створили саме обсяги власного видобутку, сформовані з урахуванням низького промислового попиту.

Також [повідомляється](#), що рівень запасів вугілля на складах ТЕС складає 1 млн тонн, що майже у 2 рази менше ніж цільовий показник. Значні запаси газу можуть частково компенсувати недостатність обсягів накопичення вугілля: у листопаді 3 енергоблоки ТЕС працювали на газу, отримуючи ресурс за механізмом «газового» ПСО, [затвердженого](#) Кабінетом Міністрів.

Енергетична безпека полягає в доступності різних видів енергії за різних умов, в тому числі і у випадку настання надзвичайних обставин. Формування належних запасів газу є одним з найважливіших факторів підвищення енергетичної безпеки, від якої залежить стабільне проходження осінньо-зимового періоду. Після введення заборони на експорт у приватних компаній залишились значні обсяги газу у сховищах, які вони мали змогу реалізувати виключно на внутрішньому ринку.

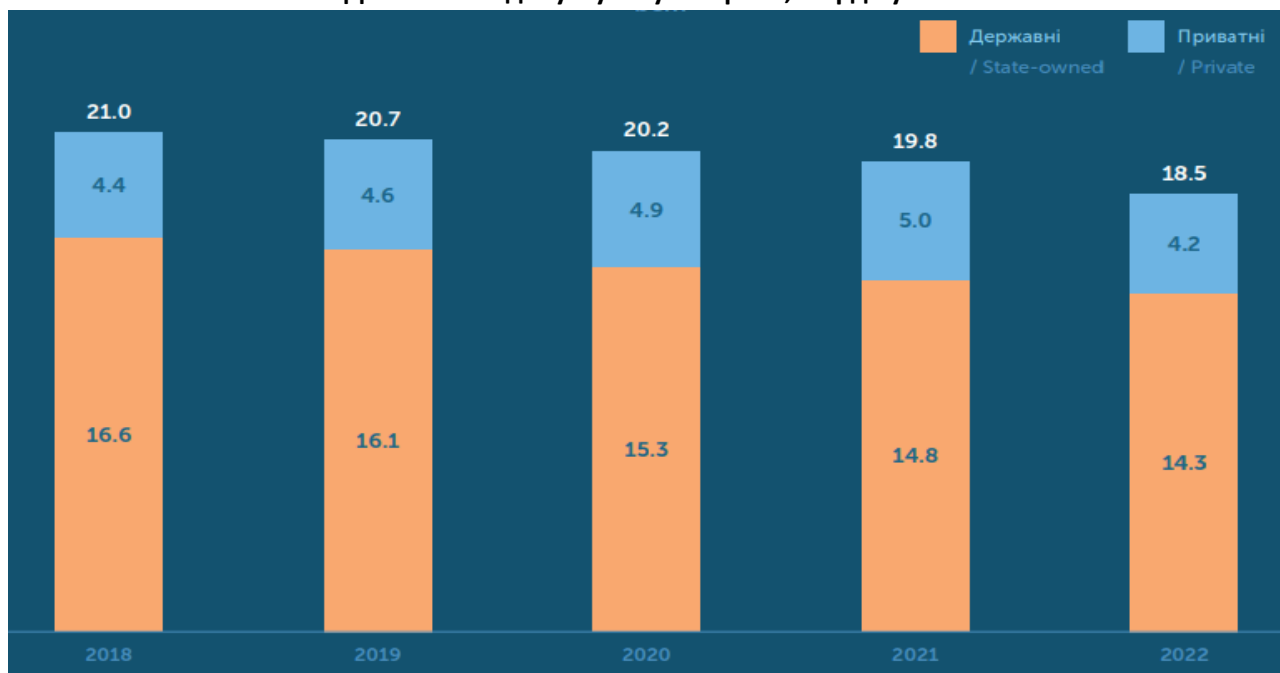
Таким чином, встановлення нульової квоти на експорт створило надлишок ресурсу всередині країни. Проте такий підхід має і негативний вплив: відсутність можливості хоча б часткового продажу ресурсу на європейському ринку зменшує економічну привабливість видобутку для приватних підприємств, створює розриви в потоці грошових коштів, що може призвести до падіння обсягів видобутку.

Згідно із [заявами](#) голови правління «Нафтогазу» Олексія Чернишова, група планує збільшувати обсяг видобутку. У 2024 році прогноз видобутку [складає](#) 14 млрд кубометрів. Також державне підприємство буде готове продовжувати викупляти весь обсяг газу, видобутий приватними компаніями, що [на думку керівника «Нафтогазу»](#) буде підтримувати ліквідність видобувних підприємств. Цього року «Нафтогаз» викупив 700-800 млн кубометрів газу на внутрішньому ринку.

Динаміка видобутку газу приватними компаніями за останні роки вказує, що після стабільного зростання відбувся суттєвий спад (-16% у 2022 році) – переважно через наслідки війни, зокрема окупацію окремих ділянок або спроби ворога зруйнувати об'єкти видобувного промислу.

В умовах продовження експортного ембарго зниження обсягів видобутку може продовжитись. Саме таку думку висловлювали [окремі експерти](#), вказуючи на відсутність прозорого внутрішнього ринку газу та збільшення ставки ренти за видобуток корисних копалин після прийняття Закону України від 15.03.2022 р. №2139-ІХ.

Динаміка видобутку газу в Україні, млрд куб. м

Джерело: [Асоціація газовидобувних компаній України](#)

Незважаючи на значний рівень наповненості газосховищ, ризики перебоїв постачання енергоресурсів все ще залишаються. По-перше, вони пов'язані з загрозою російських атак: ураження інфраструктури може ускладнити доставку газу до споживачів, навіть за наявності його у ПСГ. Інший ризик – холодна зима. За критично низьких температур споживання газу значно збільшується, тому наявних запасів може виявитись недостатньо.

Разом із продовженням заборони на експорт газу Міністерству енергетики було доручено опрацювати питання зменшення споживання газу на українських ТЕС та ТЕЦ, що повинно зменшити ризик реалізації такого сценарію. Адже однією з причин є низькі запаси вугілля. В кінці жовтня повідомлялось, що запаси вугілля складають 1,15 млн тонн, тобто за листопад відбулось зменшення складів на 150 тис. тонн. У разі необхідності додаткового заміщення вугілля газом рівень наповненості сховищ буде стрімко знижуватись.

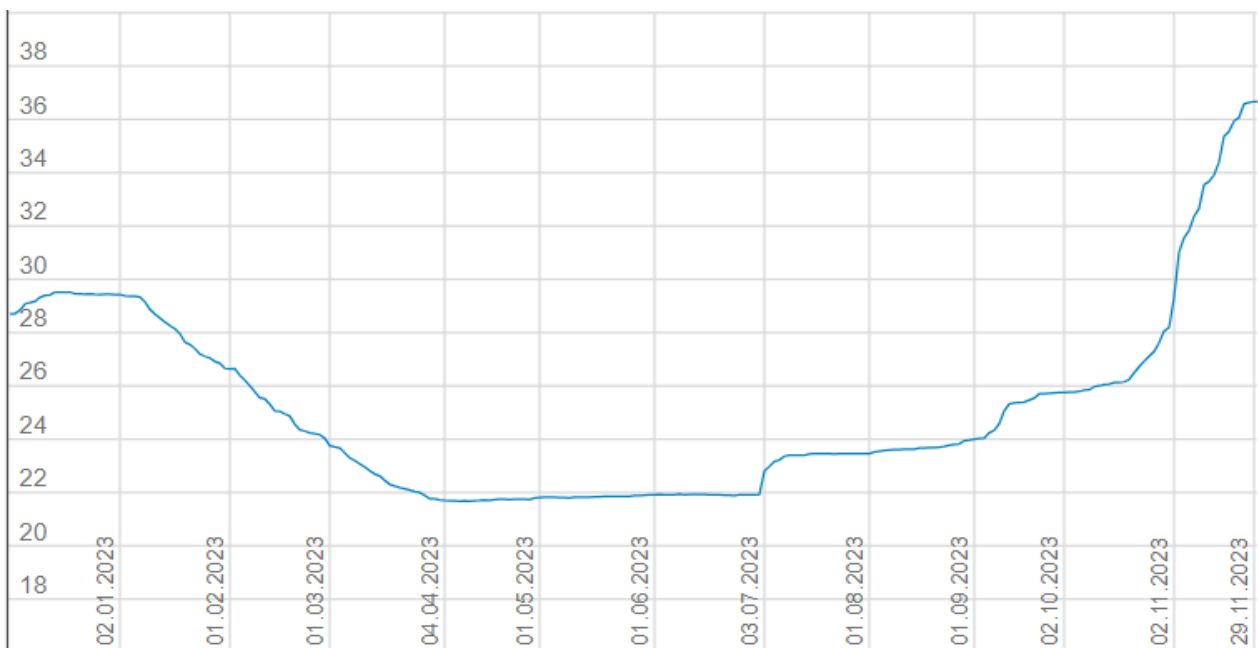
Криза постачання пального через страйки на кордоні

У листопаді в Україні [зафіксовано](#) значне зростання вартості зрідженого вуглеводневого газу (LPG, також у медіа називають «автогаз»). Причина – [страйк польських перевізників](#), які блокують пункти пропуску на польсько-українському кордоні, що фактично унеможлиблює постачання необхідного обсягу ресурсу. [Повідомляється](#), що станом на 28 листопада у чергах на блокованих пунктах пропуску перебувало 2700 вантажівок, а швидкість руху через кордон складала 5-6 вантажівок на годину. Враховуючи обмеженість України у виборі логістичних шляхів та факт, що 21 листопада до страйку [приєднались](#) перевізники Словаччини (22 листопада кордон зі Словаччиною вже було розблоковано), вплив на ринкові показники став критичним.

Динаміка роздрібної ціни на автогаз вказувала на те, що цей сегмент увійшов в критичну фазу: з початку жовтня до кінця листопада вартість зросла більше ніж на 40%. Згідно з [інформацією Консалтингової групи «А-95»](#), яка спеціалізується на дослідженні ринку нафтопродуктів, стрімке зростання ціни пов'язане з тим, що близько 30% пропан-бутану надходить в Україну автомобільним транспортом через польський кордон. І цей обсяг складає близько чверті всього українського ринку.

Важливо відзначити, що переорієнтація шляхів постачання на транзит через інші країни значно підвищує транспортну складову у кінцевій вартості продукту. Основний обсяг імпорту LPG потрапляє в Україну з північного напрямку. Саме країни Балтії та Польща постачають цей ресурс на внутрішній український ринок, тому доставка автогазу через кордон з Польщею – оптимальний маршрут. Через територію Польщу в Україну [надходить](#) до 75% всього обсягу LPG.

Динаміка ціни на LPG, грн/л

Джерело: ["МінфінМедіа"](#)

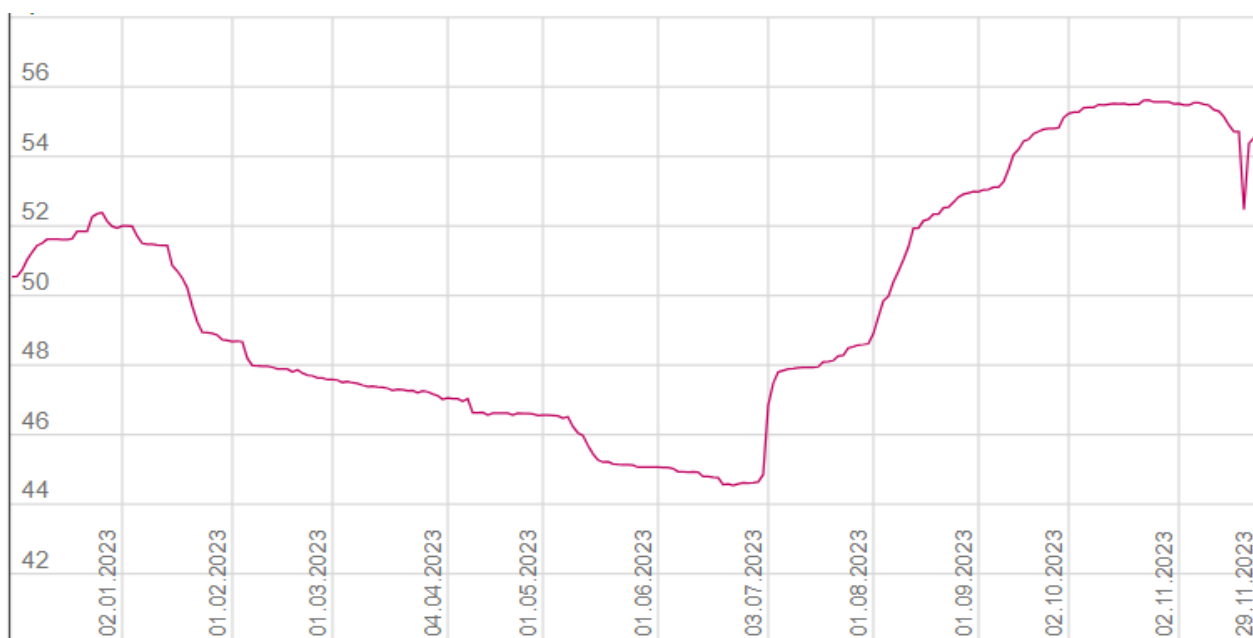
На початку 2023 року активно [піднімалось питання](#) постачання ресурсу російського походження в Україну: порівняно з даними 2022 року обсяг поставок російського LPG збільшився майже удвічі. У травні 2023 року Кабінет Міністрів вніс зміни до постанови № 1147 від 30 грудня 2015 року, заборонивши імпорт нафтопродуктів невизначеного походження, проте для повного блокування надходжень пального з російським «слідом» необхідна координація зусиль з країнами ЄС.

За [інформацією](#) експертів, на український ринок також знаходить LPG із США, проте обсяги таких поставок знаходяться на рівні 6% від загального імпорту. Всі інші поставки ресурсу можуть мати російське походження, оскільки по документах такий автогаз потрапляє в Україну у вигляді блендів (сумішей).

Введені заборони на імпорт нафтопродуктів російського походження також мають вплив на процес постачання автогазу з країн ЄС. [Повідомляється](#), що із 17 жовтня українська сторона посилила перевірки документів на ресурс, що завозиться в Україну. Після впровадження змін до Митного кодексу більшість партій і американського LPG зіткнулася із труднощами з розмитненням, що потребує додаткового часу і затримує поставки. Таким чином, вихід з поточної кризи в сегменті автогазу потребує не тільки політичних зусиль для розблокування кордону, але й достатньо часу для адаптації трейдерів до нових умов ввезення в Україну.

На відміну від LPG, ціни на бензин та дизельне паливо залишаються стабільними, а в останні дні листопада навіть спостерігалось здешевлення ресурсу на близько 1,5-2% в порівнянні з цінами першої половини листопада. Згідно з даними [Консалтингової групи «А-95»](#), переважна більшість обсягів імпорту бензину надходить в Україну залізницею, а на частку автомобільних перевезень припадає лише 10%. Це впливає на стабільність і надійність поставок, тому на ціни ДП та бензину в Україні впливають в основному загальні світові тенденції (ціни на нафту). [Короткостроковий вплив](#) на український ринок пального мало повернення до повного оподаткування.

Динаміка ціни на бензин марки А-95, грн/л

Джерело: ["МінфінМедіа"](#)

Згідно з прогнозами, викладеними в [інфляційному звіті Національного банку України](#) за жовтень 2023 року, світові ціни на енергоносії надалі знижуватимуться під впливом випереджаючого нарощування пропозиції порівняно зі зростанням попиту. Через слабкість попиту надлишкова пропозиція нафти на кінець 2023 року становитиме близько 200 тис. бар./добу. У наступному році пропозиція перевищить попит на 1,1 млн бар./добу завдяки збільшенню поставок нафти країнами поза межами ОПЕК+. При цьому нарощування виробництва США, окремими країнами Латинської Америки та Африки сформує знижувальний тиск на ціни.

Криза, яка виникла в сегменті LPG в Україні, посилюється військовими ризиками та заходами, прийнятими для недопущення потрапляння російських енергоресурсів на ринок. Наразі в Україні неможливо створювати значні запаси нафтопродуктів з огляду на загрози російських ракетних та дронних атак. Також через обмеження логістики значна частка імпорту надходить саме через кордон з Польщею. Тривале блокування вільного в'їзду та виїзду для автоперевізників може мати катастрофічні наслідки не тільки для ринку нафтопродуктів. Врегулювання полягає в політичній площині на рівні тристоронніх контактів: Україна – Єврокомісія – Польща.

В Єврокомісії відзначили прогрес України в реформуванні енергетики

23 листопада відбулось чергове засідання Робочої групи високого рівня з інтеграції енергетичних ринків України та ЄС. Як [повідомляє](#) Міністерство енергетики, в Генеральному директораті «Енергетика» Європейської Комісії відмітили, що попри війну Україна демонструє кращі результати у реформуванні енергетичного сектору, ніж інші країни, які рухаються на тому самому шляху.

Головний прогрес України європейські партнери відмічають в адаптації законодавства. В першу чергу мова йде про прийняття закону та вторинного законодавства для повноцінної імплементації Регламенту (ЄС) 1227/2011 про цілісність та прозорість оптового енергетичного ринку (REMIT). Зокрема, НКРЕКП прийнято наступні документи:

- [Порядок розслідування](#) зловживань на оптовому ринку енергоресурсів (постанова від 26.09.2023 р. № 1756).
- Порядок (методика) визначення розміру пені ([постанова від 29.09.2023 р. № 1800](#)).
- Порядок реєстрації учасників оптового ринку енергоресурсів ([постанова від 04.10.2023 р. № 1812](#)). НКРЕКП забезпечила функціонування Реєстру учасників оптового енергетичного ринку та 1 листопада 2023 року вперше оприлюднила [Реєстр](#) відповідно до Порядку.

Також 5 вересня затверджено [проєкт](#) Порядку набуття, зупинення та припинення статусу адміністратора передачі даних, а 10 жовтня схвалено [проєкт](#) Порядку функціонування платформ інсайдерської інформації.

Крім того, здійснено всі необхідні кроки з української сторони для спільного скоординованого розподілу пропускної спроможності міждержавних перетинів на майданчику Joint Allocation Office (JAO). Також в найближчий час повинен запрацювати механізм ІТС, який дозволяє компенсувати суміжним ОСП інфраструктурні витрати та технологічні втрати електроенергії в мережах при здійсненні транскордонних операцій.

Результатом зусиль України по виконанню Дорожньої карти з інтеграції енергетичних ринків стало не тільки вдосконалення законодавства, але й зміцнення енергетичної безпеки. Крім запровадження спільних аукціонів з розподілу міждержавних перетинів та запуску механізму ІТС, які повинні привести експортно-імпорتنі операції у відповідність до європейських правил, український оператор системи передачі «Укренерго» [виконав](#) всі технічні вимоги, необхідні для забезпечення постійного з'єднання між енергосистемами Континентальної Європи та України. Тобто технічно «Укренерго» вже стала повноцінним членом ENTSO-E, що є завершенням складного і дуже важливого процесу, розпочатого ще у 2017 році.

Надважливим для посилення безпеки постачання електроенергії є рішення ENTSO-E щодо збільшення ліміту потужності комерційного імпорту на 500 МВт до значення 1700 МВт. Напередодні зими, яка може виявитись більш складною, ніж попередня, можливість імпорту додаткових 500 МВт зміцнить баланс енергосистеми при сприятливих цінових індикативах на ринках суміжних країн.

Варто зазначити, що 22 листопада в енергосистемі України [було зафіксовано](#) дефіцит електроенергії через похолодання і появу додаткового навантаження. В цей день зафіксовано зупинку та вихід в аварійний ремонт семи теплових енергоблоків. При цьому наявного на ринку обсягу імпортової електроенергії не вистачило, щоб замінити весь обсяг, невироблений зупиненими блоками.

Рішення щодо збільшення ліміту на експорт електроенергії до України разом з підвищенням прайс-кепів у години пікового навантаження на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку повинні позитивно вплинути на баланс попиту і пропозиції у найближчі місяці. Скоріш за все, дефіцит в ОЕС України буде ситуативним, залежно від кількості аварійних ремонтів енергоблоків (а взимку їх завжди стає більше) та температури за вікном. Тобто за відсутності нових масованих атак і у разі теплої зими таких масштабних відключень, як минулої зими, можна буде уникнути.

«Росатом» планує здати «Пакш-2» в експлуатацію після 2030 року

9 листопада Європейський парламент ухвалив [резолуцію](#), якою, зокрема, закликав якомога швидше обмежити співпрацю з державною корпорацією «Росатом» та її дочірніми компаніями. В обґрунтуванні рішення зазначено, що «Росатом» і російський сектор ядерної енергетики досі не включені до пакетів санкцій ЄС.

При цьому російська корпорація грає значну роль у виконанні російського державного замовлення на виготовлення зброї, постійно розширює сферу своєї діяльності, освоюючи непрофільні виробництва. Зокрема, через свої дочірні компанії «Росатом» надає критично важливий імпорт технологій і матеріалів для військово-промислового комплексу рф.

Тим часом, ситуація на окупованій Запорізькій АЕС знов погіршується. 16 листопада в «Енергоатомі» повідомили, що на енергоблоці №5 відбувається виток реагентів з першого контуру в другий. Інцидент став наслідком переведення енергоблоку з «холодного» у «гарячий» стан. Порушення в експлуатації обладнання, допущені окупантами, призвели до того, що вода першого контуру з розчином борної кислоти потрапляє в деаератор машзалу, а звідти знову на всі парогенератори.

26 листопада ЗАЕС [опинилась](#) на межі блекаута. Живлення об'єкту виконувалось по одній резервній лінії напругою 330 кВ. При цьому відбулось часткове знеструмлення енергоблоку №4, з подальшим ручним підключенням дизельного генератора, що зайняло 10 хвилин. Це є жорстким порушенням технічних вимог до експлуатації атомних енергоблоків і несе загрозу ядерній безпеці.

У ніч на 29 листопада експертами МАГАТЕ [зафіксовано](#) вибухи поблизу двох українських АЕС: Хмельницької та Запорізької. Обладнання АЕС не було ушкоджене, проте в МАГАТЕ справедливо вважають, що всі атомні електростанції України залишаються під загрозою, поки продовжується російська військова агресія проти України.

Участь російської державної корпорації «Росатом» в терористичних діях на українській території не заважає європейським країнам активно продовжувати співробітництво. В листопаді було [повідомлено](#) про визначення графіку будівництва енергоблоків другої черги АЕС «Пакш», що відбулося на зустрічі генерального директора «Росатому» Алексея Ліхачьова та представників міністерства закордонних справ Угорщини.

Угорська сторона називає будівництво АЕС «Пакш-2» «по-справжньому міжнародним проектом» і зазначає, що два нових атомних енергоблоки будуть створені із залученням 94 угорських компаній, а також американських, німецьких, французьких, шведських та австрійських підрядників. Планується, що до кінця 2023 року кількість робітників на будівельному майданчику АЕС досягне 800-900 осіб, а до кінця 2024 року їхня кількість буде вже близько 2000. В пікові періоди кількість будівельного персоналу сягатиме 10–13 тис. осіб. Загалом будівництво завершиться не раніше 2030 року.

Крім Угорщини, із «Росатомом» співпрацюють й інші країни Європи: компанія Framatom [планує](#) експортувати збагачений діоксид урану в росію, а французько-німецький консорціум Framatome-Siemens [продовжує](#) участь у проекті «Пакш-2». Також представник країни-агресорки [продовжує брати](#) активну участь у міжнародному проекті ITER.

Санкції проти «Росатому» [продовжують стояти](#) на порядку денному. Російська корпорація за відсутності відчутного тиску веде активну роботу по збільшенню своєї присутності в Африці та Азії, пропонуючи власні ядерні технології на перспективних ринках, а також намагається зберегти свій вплив в європейських країнах. У випадку з Угорщиною росіянам вдалось навіть посилити залежність цієї країни від російських технологій. Важливо не допустити подальшого поширення впливу росії у ядерній сфері. Необхідно припинити постачання західних технологій та обладнання з країн ЄС, США, Великої Британії, Японії, Канади, Австралії та інших країн, що підтримують санкції проти рф, на нові атомні енергетичні об'єкти, які будує агресор.